

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

**Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 338.22(07)
ББК 65.9(4УКР)09р
О-75

Затверджено на засіданні кафедри підприємницької діяльності.
Протокол № 5 від 06.12.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: І. В. Гонтарева
О. В. Іваненко

Основи підприємництва : робоча програма для студентів
О-75 усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня : [Електронне
видання] / уклад. І. В. Гонтарева, О. В. Іваненко. – Харків : ХНЕУ
ім. С. Кузнеця, 2017. – 47 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних і семінарських занять; матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання); критерії оцінювання знань студентів; професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня.

УДК 338.22(07)
ББК 65.9(4УКР)09р

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

Підприємництво є рушійною силою економічного зростання, що дозволяє втілювати в практичну діяльність інноваційні ідеї, створювати нові підприємства та робочі місця, відкривати нові ринки і сприяє створенню нових навичок та професійних здатностей. Кожен вид підприємницької діяльності відрізняється за розмірами, сферою діяльності й організаційно-правовою формою та потребує відповідного управління.

Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик, господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Підприємницька діяльність є однією зі складових забезпечення розвитку економіки провідних країн світу. Так, у країнах ЄС 50,1 % працездатного населення зайняті в підприємстві, що забезпечує 39,1 % обсягу реалізованої продукції. В Україні тільки 28,4 % займаються підприємницькою діяльністю, що забезпечує 6,5 % реалізованої продукції (робіт, послуг), до цієї групи не відносяться не зареєстровані юридично особи (freelancer). Підприємництво сприяє формуванню капіталу шляхом мобілізації заощаджень, інвестуванню цього капіталу в найбільш перспективні напрями господарської діяльності, що, у свою чергу, сприяє збалансованому регіональному розвитку. Крім того, підприємництво стимулює ефективну мобілізацію та концентрацію наявних нематеріальних ресурсів, а також генерування перспективних ідей, що закладає основу інноваційного розвитку, підвищує конкурентоспроможність економіки країни в цілому. Більше 30 % населення України вважають себе здатними до підприємницької діяльності, однак для цього їм потрібні додаткові компетентності.

Необхідність вивчення цієї дисципліни забезпечується пріоритетністю розвитку підприємництва у світі та Україні зокрема, що підкріплюється також і програмами підтримки малого бізнесу в нашій державі.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Усі галузі знань	Базова
Змістових модулів – 2	Усі спеціальності	Рік підготовки
		2-й
Семестр		
4-й		
Загальна кількість годин – 150	Освітній рівень: бакалавр	Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 5,4		32 год
		Практичні, семінарські
		32 год
		Самостійна робота
		86 год
		Вид контролю
	залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить 74 %.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування системи професійних компетентностей щодо визначення пріоритетних напрямів підприємницької діяльності та умов її здійснення в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання**:

засвоєння основних принципів та правил регулювання підприємництва в сучасних умовах;

розвиток навичок обґрунтування вибору найбільш привабливих напрямів підприємництва в різних умовах.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічна система та процеси, що характеризують різні види підприємництва.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення та обґрунтування пріоритетних видів підприємництва в Україні та світі з урахуванням факторів зовнішнього середовища.

Пререквізити: вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: "Макроекономіка" і "Мікроекономіка".

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні основи підприємництва.

2. Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

понятійно-категорійний апарат підприємництва;

основні види та організаційно-правові форми підприємництва;

функції та принципи здійснення підприємництва;

рушійні сили розвитку підприємництва;

фактори зовнішнього середовища прямого та непрямого впливу на підприємницьку діяльність;

технологію та основні етапи заснування підприємницької справи;

структуру процесу оцінювання й управління ризиками;

шляхи розвитку підприємництва;

сутність, види та елементи підприємницької культури;

вміти:

виділяти значення та особливості підприємництва в економіках розвинутих країн світу;

визначати перелік та користуватися нормативними документами, що регулюють підприємницьку діяльність в Україні;

оцінювати вплив зовнішніх факторів на здійснення господарської діяльності суб'єктами підприємництва;

обґрунтовувати вибір найбільш привабливих напрямів діяльності з різних видів підприємництва;

оцінювати рівень ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрями зниження ризику нового бізнесу;

обирати оптимальну стратегію коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу.

застосовувати етичні норми поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю, що наведена в табл. 2.1.

**Професійна компетентність, яку отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Назва компетентності	Складові компетентності
Визначати особливості та обґрунтовувати вибір найбільш привабливих сфер підприємництва в певних умовах	Визначати економіко-теоретичні засади підприємництва
	Виділяти особливості різних напрямів діяльності за певними видами підприємництва
	Визначати принципи і функції підприємництва
	Проводити аналіз рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність
	Здійснювати обґрунтований вибір напрямку і способу заснування підприємницької справи
	Застосовувати методи оцінювання рівня ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрями зниження ризику нового бізнесу
	Здійснювати обґрунтований вибір стратегії розвитку власного бізнесу
	Виділяти соціальні цінності підприємницької діяльності в умовах конкурентного середовища

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи підприємництва

Тема 1. Економічна сутність підприємництва

1.1. Теоретичні засади підприємництва.

Виникнення та еволюція поняття "підприємництво". Бізнес і підприємництво: загальне і особливе. Підприємництво як вид господарської діяльності. Економіко-теоретичні знання і підприємництво.

1.2. Роль і значення підприємництва в економічному розвитку країни.

Значення підприємництва для структури економіки країни. Значення підприємництва для ринкової конкуренції. Стан розвитку малого і середнього підприємництва в країнах світу. Суб'єкти підприємницької діяльності.

1.3. Теорія підприємництва.

Теорії фірми. Характеристика теорії підприємництва.

Тема 2. Види та форми підприємництва

2.1. Основні види підприємницької діяльності.

Приватне, колективне, державне підприємництво та особливості їх здійснення. Виробниче підприємництво. Комерційне підприємництво та його суб'єкти: товарні біржі, торговельні дома, виставки-продажі, аукціони, ярмарки, заклади оптової та роздрібною торгівлі. Фінансове підприємництво та його складові: грошове та інше фінансове посередництво, страхування, допоміжна діяльність у сфері фінансів і страхування. Консультаційне підприємництво.

2.2. Організаційно-правові форми підприємництва.

Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності. Основні види підприємств та їх організаційні форми. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, холдинг, консорціум, концерн. Господарські товариства як суб'єкти підприємництва та їх види. Особливості створення та функціонування акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю, повних товариств, командитних товариств.

2.3. Правові основи розвитку підприємництва.

Сутність державного регулювання підприємництва, його форми та методи. Обмеження в підприємницькій діяльності. Патентування і ліцензування підприємницької діяльності. Державна підтримка та фінансова допомога суб'єктам підприємництва.

Тема 3. Принципи та функції підприємництва

3.1. Принципи підприємництва.

Вибір виду діяльності. Залучення коштів до здійснення підприємницької діяльності. Формування програми діяльності. Наймання працівників. Залучення і використання різних видів ресурсів. Розподілення прибутків. Здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

3.2. Функції підприємництва.

Інноваційна (творча) функція. Ресурсна функція. Організаційна функція. Стимулювальна (мотиваційна) функція.

3.3. Рушійні сили розвитку підприємництва.

Суперечності розвитку підприємництва. Ділова творчість людини. Ризики та потреби в процесі здійснення підприємницької діяльності. Економічний інтерес підприємця. Конкуренція на ринку.

Тема 4. Підприємницьке середовище

4.1. Вплив зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність.

Зміст дефініції "підприємницьке середовище". Моделі середовища господарювання підприємств. Зовнішнє середовище підприємницької діяльності. Класифікація факторів зовнішнього середовища підприємницької діяльності.

4.2. Основні фактори непрямого впливу.

Техніко-технологічні фактори. Економічні фактори. Міжнародні фактори. Політико-інституційні фактори. Демографічні фактори. Соціально-культурні фактори. Географічно-екологічні фактори.

4.3. Фактори прямого впливу на суб'єктів підприємництва.

Споживачі. Постачальники матеріально-технічних ресурсів. Виробники товарів-замінників. Конкуренти. Партнери. Контактні аудиторії.

Змістовий модуль 2

Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва

Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи

5.1. Обґрунтування і вибір підприємницької діяльності.

Підприємницька ідея та її джерела. Вибір сфери діяльності. Вибір форми організації бізнесу. Визначення переваг створюваного підприємства. Аналіз товарів-конкурентів та підприємств-конкурентів.

5.2. Вибір способу заснування бізнесу.

Традиційні способи: створення нового підприємства, купівля наявного бізнесу. Нетрадиційні способи: прямий маркетинг, пересувна торгівля, франчайзинг, надомний бізнес, вихід зі складу великої корпорації.

5.3. Етапи заснування власної справи.

Засновницькі документи та їх підготовка. Статут підприємства та засновницький договір. Формування статутного капіталу.

5.4. Бізнес-план та його роль у заснуванні підприємницької справи.
Стадії розроблення бізнес-плану. Структура та технологія розроблення бізнес-плану.

Тема 6. Економічні ризики в підприємстві

6.1. Сутність та основні види ризиків у підприємстві.

Основні поняття й визначення зон ризику. Сутність ризиків та їх види в підприємстві. Різниця понять "ризик" та "невизначеність". Зони ризиків залежно від втрат.

6.2. Структура процесу оцінювання й управління ризиками.

Основні етапи структури процесу оцінювання й управління ризиками. Методи ідентифікації ризиків. Методи оцінювання ризиків. Вибір методів впливу на ризики. Контроль та оцінювання методів впливу на ризики.

Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності

7.1. Об'єктивні основи розвитку підприємництва в сучасних умовах.

Трактування категорії "розвиток". Зовнішні та внутрішні суперечності, що виникають у процесі розвитку. Класифікація видів розвитку. Державні та міжнародні організації, що сприяють розвитку підприємства.

7.2. Шляхи розвитку підприємства.

Екстенсивний шлях розвитку. Інтенсивний шлях розвитку. Інноваційний шлях розвитку. Показники інтенсифікації і підвищення ефективності підприємницької діяльності.

7.3. Коопераційні зв'язки суб'єктів підприємства.

Об'єктивна необхідність коопераційних зв'язків суб'єктів підприємства. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємства. Субпідряд. Франчайзинг. Лізинг. Венчурне фінансування. Бізнес-інкубатори.

Тема 8. Культура підприємства

8.1. Культура підприємницької діяльності.

Сутність, види та елементи підприємницької культури. Стилi керівництва: демократичний, ліберальний, автократичний. Норми і правила поведінки керівника. Методи і стилі розв'язання конфліктів.

8.2. Ділова етика підприємця.

Соціальні цінності підприємницької діяльності. Основні методи впливу підприємця на підлеглих. Психологія підприємства.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи. Навчальний процес згідно з робочою програмою навчальної дисципліни "Основи підприємництва" здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття; виконання індивідуальних завдань; самостійна робота студентів; контрольні заходи. Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять і виконуючи практичні завдання. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Денна форма			
	усього	лекції	практичні та семінарські заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва				
<i>Тема 1.</i> Економічна сутність підприємництва	12	4	4	4
<i>Тема 2.</i> Види та форми підприємництва	16	4	4	8
<i>Тема 3.</i> Принципи та функції підприємництва	16	4	4	8
<i>Тема 4.</i> Підприємницьке середовище	17	4	4	9
Разом за змістовим модулем 1	61	16	16	29

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2. Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва				
Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи	20	4	4	12
Тема 6. Економічні ризики в підприємстві	20	4	4	12
Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності	20	4	4	12
Тема 8. Культура підприємництва	27	4	4	19
Залік	2	–	–	2
Разом за змістовим модулем 2	89	16	16	57
Усього за модулями	150	32	32	86

5. Теми семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з цієї навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Перелік тем семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва			
Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Тема семінарського заняття "Економіко-теоретичні засади та особливості підприємництва в Україні": 1. Підприємництво як вид господарської діяльності	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6 – 13]

1	2	3	4
	2. Значення підприємництва для структури економіки країни. 3. Підприємницька освіта в Україні та світі. 4. Стан розвитку підприємництва в країнах світу. 5. Застосування теорій фірми в країнах світу. 6. Теорія підприємництва та проблеми її застосування в Україні та світі. 7. Проблеми розвитку підприємництва в Україні		
Тема 2. Види та форми підприємництва	<p style="text-align: center;"><i>Тема семінарського заняття "Пріоритетність видів та форм підприємництва в Україні та світі":</i></p> 1. Визначення основних характеристик різних видів підприємництва. 2. Проблеми та перспективи розвитку виробничого підприємництва в Україні. 3. Місце посередницької діяльності в підприємстві. 4. Пріоритетні види підприємництва в Україні та світі. 5. Консалтинг як форма підприємницької діяльності. 6. Переваги та недоліки одноосібного здійснення підприємницької діяльності. 7. Форми об'єднань підприємств та їх застосування в Україні та світі. 8. Особливості створення та функціонування акціонерних товариств. 9. Підприємець – ключова фігура ринкової економіки. 10. Форми та методи державного регулювання підприємництва. 11. Обмеження в підприємницькій діяльності. 12. Ліцензування в підприємницькій діяльності. 13. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні. 14. Державна підтримка суб'єктів підприємництва в Україні	4	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5; 9 – 11]

1	2	3	4
Тема 3. Функції та принципи підприємництва	<p><i>Тема семінарського заняття "Принципи здійснення підприємницької діяльності":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суперечності розвитку підприємництва в Україні та світі. 2. Принципи підприємницької діяльності та проблеми їх застосування. 3. Ділова творчість людини як необхідна складова у підприємстві. 4. Методи фінансування підприємницької діяльності в Україні та світі. 5. Пріоритетні сфери зовнішньоекономічної діяльності в підприємстві. 6. Інноваційна (творча) функція підприємництва. 7. Стимулювальна (мотиваційна) функція підприємництва. 8. Формування програми реалізації та розвитку підприємницької діяльності. 9. Ризики в процесі здійснення підприємницької діяльності. 10. Економічний інтерес підприємця 	4	<p>Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5; 11; 13]</p>
Разом годин за модулями		10	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно містить проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку

загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
<i>Змістовий модуль 1.</i> Теоретичні основи підприємництва	<i>Завдання 1.</i> Визначення виду та організаційно-правової форми підприємництва	2	Основна: [1 – 3]
	<i>Завдання 2.</i> Визначення факторів прямого та непрямого впливу на діяльність суб'єктів: а) виробничого підприємництва; б) комерційного підприємництва; в) фінансового підприємництва	2	Додаткова: [4 – 13]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Теоретичні основи підприємництва"	2	Основна: [1 – 3]
Разом за змістовим модулем 1		6	
<i>Змістовий модуль 2.</i> Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва	<i>Завдання 3.</i> Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	4	Основна: [1 – 3]
	<i>Завдання 4.</i> Ідентифікація та оцінка рівня ризикованості заснування власної справи. <i>Завдання 5.</i> Визначення напрямів зниження ризику нового бізнесу	4	Додаткова: [4 – 13]
	<i>Завдання 6.</i> Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	4	Основна: [1 – 3]
	<i>Завдання 7.</i> Розроблення етичних норм поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища	2	Додаткова: [4 – 13]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва"	2	Основна: [1 – 3]
Разом за змістовим модулем 2		16	
Разом годин за модулями		22	

6.1. Приклади типових практичних завдань за змістовими модулями

Завдання 1. Розрахувати значення величини частки ліцензіара у прибутку ліцензіата для ліцензійної угоди у підприємницькій діяльності у сфері послуг за стандартними ставками роялті в цій сфері від 4 до 10 % і прогнозованої норми рентабельності аналогічних суб'єктів підприємницької діяльності на рівні 50 %.

Завдання 2. Мінімальна величина статутного фонду акціонерного товариства визначена в сумі 4 млн грн. Прогнозований прибуток планується на рівні 2 100 тис. грн у рік. Ставка податку з прибутку – 18 %, рівень інфляції – 10 %, величина ризику оцінюється в 15 %. Ставка за депозитними вкладками в комерційних банках дорівнює 26 %. Розрахуйте, скільки грошей акціонерне товариство планує спрямовувати до фонду розвитку виробництва.

Завдання 3. Суб'єкт підприємницької діяльності розглядає можливість придбання ліцензії на виготовлення нового виду продукції. Планований обсяг виробництва і реалізації продукції за ліцензією становить у перший рік 25 тис. одиниць, другий рік – 28 тис. одиниць, третій рік – 31 тис. одиниць, четвертий рік – 34 тис. одиниць, п'ятий рік – 37 тис. одиниць. Ціна одиниці продукції за роками дії ліцензії складає 18 грн, 20 грн, 20 грн, 17 грн, 20 грн. Ставка роялті в перші три роки становить 18 % від обсягу реалізованої продукції, останні два – 19 %, відповідно. Фактор приведення – 14,5 %. Визначте ціну ліцензії, яка буде базовою під час укладання угоди.

Завдання 4. Підприємство розглядає можливість придбання ліцензії на виготовлення нової продукції. Планований обсяг виробництва і реалізації продукції за ліцензією становить у перший рік – 13 тис. шт., другий рік – 18 тис. шт., третій рік – 21 тис. шт., четвертий рік – 24 тис. шт., п'ятий рік – 27 тис. шт. Ціна одиниці продукції за роками дії ліцензії складає 38 грн, 42 грн, 44 грн, 47 грн, 50 грн. Ставка роялті в перші три роки становить 28 % від обсягу реалізованої продукції, останні два – 30 %, відповідно. Фактор приведення – 20,5 %. Визначте ціну ліцензії, яка буде базовою під час укладання угоди.

Завдання 5. Виробниче підприємство випускає 200 виробів на місяць, за виробничої потужності підприємства – 250 виробів на місяць. Змінні витрати підприємства – 30 тис. грн, або 15 тис. грн на одиницю продукції. Постійні витрати становлять 5 тис. грн. Визначити точку беззбитковості

аналітичним і графічним способом. Яка з цін – 30 або 50 грн – найбільш прийнятна для підприємства? Якщо підприємству необхідно отримати 10 тис. грн прибутку, який повинен бути при цьому обсяг випуску продукції?

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведено в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва				
<i>Тема 1.</i> Економічна сутність підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Економіко-теоретичні засади та особливості підприємництва в Україні"	4	Презентація результатів	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 8; 10; 14 – 19]
<i>Тема 2.</i> Види та форми підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття з теми "Пріоритетність видів та форм підприємництва в Україні та світі". Підготовка і виконання практичного завдання "Визначення виду та організаційно-правової форми підприємництва"	8	Презентація результатів. Захист практичного завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 7; 9; 14 – 19]

1	2	3	4	5
Тема 3. Принципи та функції підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел, підготовка до семінарського заняття з теми "Принципи здійснення підприємницької діяльності"	8	Презентація результатів	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5; 6; 8; 14 – 19]
Тема 4. Підприємницьке середовище	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка та виконання практичного завдання "Визначення факторів прямого та непрямого впливу на діяльність суб'єктів підприємництва" за варіантами. Підготовка до колоквіуму	9	Захист практичного завдання. Колоквіум	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 7; 10; 14 – 19]
Усього за змістовим модулем 1		29		
Змістовий модуль 2. Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва				
Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір і огляд інтернет-джерел за заданою тематикою. Підготовка та виконання практичного завдання "Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах", виконання індивідуального завдання (ІЗ) "Обґрунтування ідеї власного бізнесу з консультаційного підприємництва в сучасних умовах"	12	Захист практичного завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 7; 9; 14 – 19]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 6. Економічні ризики в підприємницькій діяльності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичних завдань "Ідентифікація та оцінка рівня ризикованості започаткування власної справи" та "Визначення напрямів зниження ризику нового бізнесу", виконання ІЗ	12	Захист практичних завдань	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 7; 8; 14 – 19]
Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд інтернет-джерел за заданою тематикою. Підготовка і виконання практичного завдання "Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу", виконання ІЗ	12	Захист практичного завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6; 8; 9; 10; 14 – 19]
Тема 8. Культура підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття "Розроблення етичних норм поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища", підготовка до колоквіуму. Підготовка презентації ІЗ	19	Презентація результатів та групова дискусія. Захист ІЗ. Колоквіум	Основна: [2 – 3]. Додаткова: [4; 5; 10; 14 – 19]
Залік		2		
Усього за змістовим модулем 2		55		
Усього		86		

Запорукою успішного засвоєння студентами матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота з вітчизняною та закордонною сучасною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання підприємницької діяльності, статистичними матеріалами, сайтами підприємств.

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи підприємництва

Тема 1. Економічна сутність підприємництва

1. У чому причина виникнення та еволюція поняття "підприємництво"?
2. У чому полягає відмінність термінів "підприємництво" та "бізнес"?
3. Поясніть особливості підприємництва як виду господарської діяльності.
4. Які існують напрями розвитку та стримувальні фактори підприємництва в Україні?
5. У чому полягає значення підприємництва для ринкової конкуренції?
6. Назвіть передумови ефективного функціонування суб'єктів підприємництва.
7. Які існують характерні риси підприємництва?
8. Охарактеризуйте динаміку сектору малого підприємництва в Україні.
9. Який сучасний стан розвитку малого і середнього підприємництва в країнах світу?
10. Роль і значення підприємництва в економічному розвитку країни та суспільства.
11. Назвіть макро- та мікроекономічні фактори, що зумовлюють активність суб'єктів господарювання.
12. Назвіть макроекономічні передумови підприємницької діяльності.

Тема 2. Види та форми підприємництва

1. Назвіть ознаки класифікації та основні види підприємництва.
2. Надайте порівняльну характеристику виробничого, комерційного та фінансового підприємництва.
3. У чому полягає головна мета діяльності комерційного підприємництва?
4. Визначте ознаки державно-приватного партнерства. Які договори можуть укладатися під час його здійснення?
5. Наведіть класифікацію основних організаційно-правових форм підприємництва.
6. Охарактеризуйте основні види підприємництва. Наведіть приклади.

7. Від яких факторів залежить вибір організаційно-правової форми підприємництва?

8. Охарактеризуйте особливості, переваги та недоліки акціонерних товариств.

9. Надайте характеристику правових основ розвитку підприємництва в Україні.

10. Охарактеризуйте форми та методи державного регулювання підприємництва.

11. Які типи обмежень у здійсненні певних видів підприємницької діяльності передбачено законодавчими актами України?

12. Поясніть порядок здійснення патентування і ліцензування підприємницької діяльності.

Тема 3. Принципи та функції підприємництва

1. Охарактеризуйте принципи підприємницької діяльності.

2. У яких формах можуть здійснюватися іноземні інвестиції в Україні?

3. Назвіть переваги та недоліки створення підприємств з іноземними інвестиціями (спільних підприємств).

4. Надайте характеристику функцій підприємництва.

5. Які є види зовнішньоекономічної діяльності?

6. На чому ґрунтується вибір виду підприємницької діяльності?

7. Поясніть принцип залучення коштів до здійснення підприємницької діяльності.

8. Для чого необхідно формування програми підприємницької діяльності?

9. У чому полягає інноваційна (творча) функція підприємництва?

10. Охарактеризуйте ресурсну функцію підприємництва.

11. Розкрийте значення та зміст організаційної функції.

12. Надайте характеристику стимулювальної (мотиваційної) функції підприємництва.

Тема 4. Підприємницьке середовище

1. Надайте пояснення поняття "підприємницьке середовище" та охарактеризуйте його елементи.

2. Які існують моделі середовища господарювання підприємств?

3. Який вплив здійснює зовнішнє середовище на діяльність суб'єктів підприємництва?

4. Класифікація факторів зовнішнього середовища підприємницької діяльності.
5. Перерахуйте основні фактори непрямого впливу.
6. У чому полягає сутність техніко-технологічних факторів зовнішнього середовища?
7. Надайте характеристику економічним факторам зовнішнього середовища.
8. Поясніть, як впливають міжнародні фактори на діяльність підприємств?
9. Обґрунтуйте значення політико-інституційних факторів в діяльності суб'єктів підприємництва.
10. Що розуміють під демографічними та соціально-культурними факторами?
11. Надайте характеристику факторів прямого впливу суб'єктів підприємництва.
12. Які існують інструменти аналізу зовнішнього середовища прямого та непрямого впливу?

Змістовий модуль 2

Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва

Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи

1. У чому особливість підприємницької ідеї? Які існують джерела виникнення підприємницької ідеї?
2. Охарактеризуйте фактори вибору сфери підприємницької діяльності.
3. Назвіть та розкрийте зміст основних етапів технології заснування підприємницької справи.
4. Що означає стратегія підприємницької діяльності? Які існують стратегічні альтернативи?
5. Надайте характеристику методів аналізу товарів-конкурентів та підприємств-конкурентів.
6. Надайте класифікацію традиційних та нетрадиційних способів заснування бізнесу.
7. Наведіть склад витрат на заснування власної справи.
8. З яких елементів складається підприємницький капітал?
9. Назвіть джерела формування початкового капіталу.

10. Які існують засновницькі документи? Поясніть особливості їх підготовки.

11. Наведіть структуру бізнес-плану відповідно до методичних рекомендацій ЮНІДО.

12. Назвіть характерні помилки під час заснування власної справи.

Тема 6. Економічні ризики в підприємстві

1. Що таке ризик підприємницької діяльності? Якими показниками вимірюється рівень ризику?

2. Поясніть сутність ризиків у підприємстві.

3. Які основні види ризиків існують у підприємницькій діяльності?

4. Зони ризику: основні поняття й визначення.

5. У чому полягає відмінність понять "ризик" та "невизначеність"?

6. Які існують зони ризиків підприємницької діяльності залежно від втрат?

7. Охарактеризуйте процес оцінювання й управління ризиками.

8. Назвіть основні етапи структури процесу оцінювання й управління ризиками.

9. Надайте пояснення методам ідентифікації ризиків, які існують.

10. Охарактеризуйте методи оцінювання ризиків.

11. На чому засновується вибір методів впливу на ризики в підприємницькій діяльності?

12. Як здійснюється контроль та оцінювання методів впливу на ризики?

Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності

1. Що означає категорія "розвиток"? Охарактеризуйте передумови розвитку підприємницької діяльності.

2. Які зовнішні та внутрішні суперечності виникають у процесі розвитку?

3. Надайте класифікацію видів розвитку.

4. Які заходи передбачає державна підтримка підприємництва в Україні?

5. Які об'єкти належать до інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва?

6. Які громадські об'єднання підприємців існують в Україні?

7. Охарактеризуйте діяльність міжнародних організацій щодо сприяння розвитку підприємництва.

8. Назвіть показники інтенсифікації та підвищення ефективності підприємницької діяльності.

9. У чому полягають особливості венчурних підприємств та венчурного капіталу?

10. Розкрийте зміст та особливості понять "лізинг", "концесія", "комерційна концесія".

11. Які особливості, переваги та недоліки франчайзинга?

12. Які функції виконують бізнес-центри та бізнес-інкубатори?

Тема 8. Культура підприємництва

1. Визначте зміст "культури підприємницької діяльності" та "ділової етики".

2. Назвіть критерії визначення соціально відповідальної організації.

3. Які матеріальні та нематеріальні фактори мотивації працівників у підприємницьких структурах?

4. Які риси характеру необхідні для досягнення успіху в підприємницькій діяльності?

5. Які складові охоплює етикет підприємця?

6. Назвіть елементи підприємницької культури.

7. Надайте порівняльну характеристику стилям керівництва.

8. Які існують норми і правила поведінки керівника?

9. Поясніть сутність поняття "конфлікт". Які існують методи і стилі розв'язання конфліктів?

10. Що розуміють під демократичним, ліберальним та автократичним стилями керівництва?

11. Охарактеризуйте соціальні цінності підприємницької діяльності.

12. Надайте характеристику основним методам впливу підприємця на підлеглих.

7.2. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) студента є вибіркоким видом поза-аудиторної самостійної роботи студента та має навчальний характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом зі складанням підсумкового екзамену з цієї навчальної дисципліни. Виконання ІЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з цієї навчальної дисципліни.

Тема ІЗ: *"Обґрунтування ідеї власного бізнесу з консультаційного підприємництва в сучасних умовах"*.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, групові дискусії, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ділові ігри, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 8.1 і 8.2).

Таблиця 8.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Економічна сутність підприємництва	Лекція проблемного характеру з питання "Роль і значення підприємництва в економічному розвитку країни", групові дискусії, банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Види та форми підприємництва	Міні-лекція з питання "Пріоритетні напрями розвитку малого підприємництва в Україні та за кордоном", групові дискусії, банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Принципи та функції підприємництва	Лекція проблемного характеру з питання "Суперечності розвитку підприємництва", групові дискусії, банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Підприємницьке середовище	Міні-лекція з питання "Зовнішнє середовище підприємницької діяльності", групові дискусії, банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Технологія заснування підприємницької справи	Лекція проблемного характеру з питання "Ефективність різних способів заснування бізнесу", групові дискусії, банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Економічні ризики в підприємницькій діяльності	Міні-лекція з питання "Вибір методів впливу на ризики", групові дискусії, банки візуального супроводу
<i>Тема 7.</i> Розвиток підприємницької діяльності	Лекція проблемного характеру з питання "Об'єктивна необхідність коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва", групові дискусії, банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Культура підприємництва	Лекція проблемного характеру з питання "Соціальні цінності підприємницької діяльності", групові дискусії, банки візуального супроводу

**Використання методик активізації процесу навчання
(семінарські та практичні заняття)**

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
<i>Тема 1.</i> Економічна сутність підприємництва	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Економіко-теоретичні засади та особливості підприємництва в Україні"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 2.</i> Види та форми підприємництва	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Пріоритетність видів та форм підприємництва в Україні та світі" <i>Завдання 1.</i> Визначення виду та організаційно-правової форми підприємництва	Семінари-дискусії, кейс-метод, робота в малих групах, презентації
<i>Тема 3.</i> Принципи та функції підприємництва	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Принципи здійснення підприємницької діяльності"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 4.</i> Підприємницьке середовище	<i>Завдання 2.</i> Визначення факторів прямого та непрямого впливу на діяльність суб'єктів: а) виробничого підприємництва; б) комерційного підприємництва; в) фінансового підприємництва	Ділова гра, робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 5.</i> Технологія заснування підприємницької справи	<i>Завдання 3.</i> Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Робота в малих групах, мозкові атаки, групові дискусії, презентації
<i>Тема 6.</i> Економічні ризики в підприємницькій діяльності	<i>Завдання 5.</i> Ідентифікація та оцінка рівня ризикованості започаткування власної справи. <i>Завдання 6.</i> Визначення напрямів зниження ризику нового бізнесу	Метод сценаріїв, робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 7.</i> Розвиток підприємницької діяльності	<i>Завдання 7.</i> Вибір оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Робота в малих групах, мозкові атаки, групові дискусії, презентації
<i>Тема 8.</i> Культура підприємництва	<i>Завдання 8.</i> Розроблення етичних норм поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища	Групові дискусії, презентації

Використання **лекцій проблемного характеру** має на меті розвиток творчого та логічного мислення студентів. Під час таких лекцій студентів залучують до діяльності, яка виходить за межі репродуктивної. Обговорення внесених до лекції проблемного характеру аспектів теми супроводжується тим, що лектор звертається до студентів з питаннями, які спонукають до міркування, збуджують інтерес, та, не очікуючи на відповідь студентів, сам відповідає на ці питання. Під час лекції проблемного характеру студентам можуть бути роздані друковані матеріали, що містять основні тези та висновки за темою лекції.

Міні-лекції – передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу та характеризуються значною наповненістю, структурованістю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Перед початком проводиться актуалізація знань студентів за темою міні-лекції, що дозволяє привернути увагу до питань, які розглядаються. Таким чином матеріал міні-лекції засвоюється найбільш ефективно, адже викладається в період активізації уваги слухачів.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання завдань, інструктажу, демонстрації нових ідей, та мають візуальне супроводження.

Кейс-метод – найбільш прийнятний інтерактивний метод в умовах короткострокового навчання студентів, сутність якого полягає в тому, що матеріал студентам подається у вигляді мікропроблем, а компетентності здобуваються в результаті їх активної дослідницької та творчої діяльності з підготовки рішень. Результативність методу підвищується за рахунок аналітичної роботи студентів, під час якої вони можуть порівнювати декілька варіантів вирішення поставлених проблем, а також приймати самостійні рішення.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практичні та семінарські заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі над темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Ділова гра – це складний інтерактивний метод, який дозволяє, виходячи з аналізу ситуації, що моделюється, розробляти багато альтернативних рішень і проекти на основі різноманітної взаємодії та співробітництва студентів в умовах різних рольових інтересів, інтелектуальної й емоційної напруженості, змагання й експертного оцінювання.

Групові дискусії – вільний вербальний обмін знаннями, ідеями або думками між учасниками.

Метод мозкової атаки належить до сукупності методів групової дискусії та спрямований на активізацію творчого мислення студентів у групі. Метод заснований на генерації ідей (відповідей, думок), під час якої важливо не давати оцінку відразу, а приймати та занотовувати ідеї кожного на дошці або на папері. Від студентів не вимагається на цьому етапі обґрунтовувати або пояснювати свої відповіді. Метод мозкової атаки застосовується, коли необхідно визначити рівень інформованості студентів, їх ставлення до певного аспекту теми, форму зворотного зв'язку. На завершення цього методу необхідно запитати у студентів, які висновки можна зробити за результатами обговорення, обрати серед сукупності згенерованих остаточні рішення.

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів;

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегроване оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

підсумковий контроль проводиться за результатами поточного та модульного контролю.

Поточний контроль за дисципліною проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на заняттях;

захист індивідуальних та комплексних розрахункових завдань;

експрес-опитування.

Модульний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться у формі колоквіуму. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Ставочить проміжний міні-екзамен, що проводиться після вивчення певного блоку теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань за дисципліною проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуальних та комплексних розрахункових завдань.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виконання завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здавання виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння надавати ґрунтовні висновки, володіння категоріальним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння пошуку необхідної інформації, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з дисципліни здійснюється на підставі результатів поточного та модульного контролю, заліку.

Завданням колоквіуму є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

В умовах реалізації компетентнісного підходу колоквіум оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожний варіант колоквіуму складається з теоретичної і практичної частини, яка передбачає вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяє діагностувати рівень теоретичної підготовленості студента та рівень його компетентності з цієї дисципліни.

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну.

Приклад завдання колоквіуму наведено далі.

Зразок колоквіуму

**МІНСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Семестр II (2)

Навчальна дисципліна: **Основи підприємництва**

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Теоретична частина

1. Укажіть об'єкти підприємницької діяльності залежно від видів підприємництва:

- 1) виробниче;
- 2) фінансове;

- 3) комерційне;
- а) купівля-продаж товарів;
- б) страхування угод;
- в) перетворення ресурсів у суспільно-корисний продукт.

2. Відзначте спонукальні мотиви діяльності підприємця, виділені

Й. Шумпетером:

- а) потреба в пануванні, вплив;
- б) отримання максимального прибутку;
- в) впровадження інновацій;
- г) прагнення до успіху;
- д) радість творчості під час самостійного ведення справ.

3. Який вид підприємництва передбачає торгово-обмінні операції з купівлі-продажу товарів:

- а) виробниче;
- б) комерційне;
- в) фінансове?

4. Укажіть три основні групи навичок, необхідних підприємцю:

- а) технологічні;
- б) концептуальні;
- в) позитивні;
- г) економічні;
- д) комунікативні.

5. Відзначте різновиди посередників у фінансовому підприємстві:

- а) дилери;
- б) брокери;
- в) агенти;
- г) маклери.

6. Відзначте різновиди посередників у комерційному підприємстві:

- а) дилери;
- б) брокери;
- в) агенти;
- г) маклери.

7. Підприємницька ідея – це _____

властивого споживачеві бажання мати товари і послуги певної якості та асортименту.

8. Відзначте джерела формування підприємницьких ідей:

- а) досягнення науки і техніки;
- б) товарний ринок;
- в) конкуренція;
- г) географічні та структурні "розриви";
- д) фондові біржі.

9. Укажіть позитивні сторони вибору форми господарювання у вигляді індивідуального підприємництва:

- а) реєстрація простіша, ніж юридичної особи;
- б) невелика сума стартового капіталу;
- в) спрощена звітність;
- г) спрощена форма оподаткування.

10. Назвіть елементи, з яких складається підприємницька культура.

11. Індивідуальне підприємництво реєструється у формі:

- а) юридичної особи;
- б) фізичної особи.

12. Відзначте недоліки і слабкі сторони індивідуального підприємництва:

- а) відповідальність за зобов'язаннями своїм майном;
- б) необхідність виконувати кілька виробничо-господарських функцій одній людині;
- в) фінансово-економічна вразливість бізнесу зорієнтованого на одну людину;
- г) наявність основних і додаткових учасників у формі господарювання.

13. Укажіть, які сфери підприємництва є найбільш пріоритетними в сучасних умовах розвитку економіки України:

- а) надання ділових послуг;
- б) будівництво доріг;
- в) торгівля споживчими товарами;
- г) служби автосервісу;
- д) громадське харчування.

14. Організації, що мають за основну мету своєї діяльності одержання прибутку називаються _____.

15. Встановіть види відповідальності в організаціях таких правових форм:

- 1) публічне акціонерне товариство;
- 2) повне товариство;
- 3) товариство з обмеженою відповідальністю;

- а) майнова відповідальність учасника;
- б) відповідальність у межах суми вкладу до статутного капіталу;
- в) учасник не несе відповідальності, оскільки має права на основі договору.

16. Підприємництво – це самостійна, ініціативна діяльність фізичних і юридичних осіб, для якої характерні _____, відповідальність, інновації з метою отримання прибутку.

17. Методи управління персоналом поділяються на такі групи:

- а) організаційні, економічні, психологічні;
- б) економічні, адміністративні, соціально-психологічні;
- в) економічні, розпорядчі, соціальні;
- г) організаційно-розпорядницькі, соціальні, психологічні.

18. У якому розділі бізнес-плану наводять опис продукту, його споживчі якості, наочне зображення товару:

- а) резюме;
- б) аналіз ринку;
- в) план виробництва;
- г) оцінювання ризику і страхування?

19. Перелічіть фактори зовнішнього середовища непрямого впливу.

20. Які основні функції виконує підприємництво:

- а) інноваційну (творчу);
- б) інформаційну (статистичну);
- в) ресурсну;
- г) організаційну;
- д) диференційну;
- е) стимулювальну (мотиваційну)?

Практична частина

Завдання 1. Суб'єкт підприємницької діяльності розглядає можливість придбання ліцензії на виготовлення нового виду продукції. Планований обсяг виробництва і реалізації продукції за ліцензією становить в перший рік 25 тис. одиниць, другий рік – 28 тис. одиниць, третій рік – 31 тис. одиниць, четвертий рік – 34 тис. одиниць, п'ятий рік – 37 тис. одиниць. Ціна одиниці продукції за роками дії ліцензії складає 18 грн, 20 грн, 20 грн, 17 грн, 20 грн. Ставка роялті в перші три роки становить 18 % від обсягу реалізованої продукції, останні два – 19 %. Фактор приведення – 14,5 %. Визначте ціну ліцензії, яка буде базовою під час укладання угоди.

Завдання 2. Виробниче підприємство "Астра" виготовляє один вид продукції. Відомо, що ціна одиниці продукції становить 850 грн, змінні витрати підприємства на виробництво цієї одиниці товарної продукції дорівнюють 350 грн. Постійні витрати за звітний період плануються на рівні 26 тис. грн. Необхідно розрахувати точку беззбитковості в натуральному і грошовому вираженні, а також визначити запас міцності на цьому підприємстві у разі, якщо в плановому періоді обсяг реалізації продукції (в грошовому вираженні) складе 20 тис. грн. Побудуйте графік та зробіть висновки щодо доцільності введення цього виду підприємницької діяльності.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Викладач _____
(підпис)

Підсумкова оцінка за колоквіум складається із суми балів за виконання всіх завдань, округлена до цілого числа за правилами математики. Максимальна оцінка за колоквіум складає **12 балів**. Алгоритм вирішення кожного завдання містить окремі етапи, які відрізняються щодо складності, трудомісткості та значення для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

1) оцінка за правильність виконання тестових завдань (теоретична частина) дорівнює **5-ти балам**, ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу; застосування не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу;

2) оцінка за правильність виконання завдання 1 (практичне завдання) дорівнює **3-м балам**. Правильно подано та використано методичний апарат (подання формул для розрахунку) – 1 бал; методично та арифметично правильно здійснені розрахунки основних показників – 1 бал; подані повні висновки та пояснення – 1 бал;

3) оцінка за правильність виконання завдання 2 (практичне завдання) дорівнює **4-м балам**. Правильно подано та використано методичний апарат (подання формул для розрахунку) – 1 бал; методично та арифметично правильно здійснені розрахунки основних показників – 1 бал; подані повні висновки та пояснення – 2 бали.

Для підведення підсумків роботи студентів з цієї навчальної дисципліни виставляється загальна оцінка, яка враховує оцінки за кожним видом контролю. Студент **вважається атестованим**, якщо сума балів,

одержаних за результати підсумкової/семестрової успішності, дорівнює або перевищує 60 балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру.

Поточна оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного та модульного контролю за накопичувальною системою. Результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у поточну "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів, студент обов'язково складає залік з навчальної дисципліни після закінчення сесії у визначений деканом термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей наведена в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Максимальний бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи підприємництва								
Визначити особливості та обґрунтувати вибір найбільш привабливих сфер підприємництва в певних умовах	Визначити економіко-теоретичні засади підприємництва	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Робота на лекції	2
		2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Економічна сутність підприємництва	Робота на лекції	2
				2	Семінарське заняття	Обговорення проблемних питань щодо економіко-теоретичних засад та особливостей підприємництва в Україні	Активна участь у дискусії	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань		

1		2	3	4		5	6	
Виділяти особливості різних напрямів діяльності за певними видами підприємництва		3	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Види та форми підприємництва	Робота на лекції	2
				2	Семінарське заняття	Обговорення проблемних питань щодо пріоритетних видів підприємництва в Україні	Активна участь у дискусії	4
			4	СРС	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до дискусії за заданою тематикою	Презентація	1
		4	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Види та форми підприємництва	Робота на лекції	2
				2	Семінарське заняття	Обговорення проблемних питань щодо форм підприємництва в Україні та у світі	Активна участь у дискусії	1
			4	СРС	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до дискусії за заданою тематикою	Експрес-контроль знань	1
Визначати особливості та обґрунтовувати вибір найбільш привабливих сфер підприємництва в певних умовах	Визначати принципи і функції підприємництва	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Принципи та функції підприємництва	Робота на лекції	2
				2	Семінарське заняття	Обговорення проблемних питань щодо принципів здійснення підприємницької діяльності	Активна участь у дискусії	4
			4	СРС	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до поточної контрольної роботи	Поточна КР	
		6	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Принципи та функції підприємництва	Робота на лекції	2
				2	Семінарське заняття	Обговорення проблемних питань щодо принципів здійснення підприємницької діяльності	Активна участь у дискусії	1
			4	СРС	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	1

Продовження табл. 10.1

1		2	3	4		5	6	
Проводити аналіз рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Підприємницьке середовище	Робота на лекції	2	
			2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо визначення виду та організаційно-правової форми підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	1	
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань		
	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Підприємницьке середовище	Робота на лекції	2	
			2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 1	Підсумкова контрольна робота	12	
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до колоквіуму	Перевірка домашніх завдань		
	Змістовий модуль 2. Заснування підприємницької справи та розвиток підприємництва							
	Визначати особливості та обґрунтовувати вибір найбільш привабливих сфер підприємництва в певних умовах	Здійснювати обґрунтований вибір напрямку і способу заснування підприємницької справи	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи	Робота на лекції
2					Практичне заняття	Вирішення практичних завдань з визначення факторів прямого та непрямого впливу на діяльність суб'єктів підприємництва	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
СРС				4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	1
				2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом		
10			Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи	Робота на лекції	2
				2	Практичне заняття	Вибір та обґрунтування ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	1
				2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом		

1	2	3	4		5	6		
Застосовувати методи оцінювання рівня ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрями зниження ризику нового бізнесу	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Економічні ризики в підприємстві	Робота на лекції	2	
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо ідентифікації та оцінки рівня ризикованості заснування власної справи	Активна участь у виконанні практичних завдань	1	
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	1	
			2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом			
		12	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Економічні ризики в підприємстві	Робота на лекції	2
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо визначення напрямів зниження ризику нового бізнесу	Поточна КР	4
	СРС		4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до поточної контрольної роботи			
			2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом	Перевірка домашніх завдань		
	Здійснювати обґрунтований вибір стратегії розвитку власного бізнесу	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності		
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо вибору оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до участі у круглому столі	Перевірка домашніх завдань	1
				2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом		
14		Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності	Робота на лекції	2	
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо вибору оптимальної стратегії коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Активна участь у виконанні практичних завдань	1	

Закінчення табл. 10.1

1	2	3	4		5	6	
Виділяти соціальні цінності підприємницької діяльності в умовах конкурентного середовища		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань	1
			2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом		
	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Культура підприємництва	Робота на лекції	2
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо розроблення етичних норм поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
			2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом	Перевірка домашніх завдань	
	16	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Культура підприємництва	Робота на лекції	2
			2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	Колоквіум	12
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до колоквіуму		
			2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом	Перевірка домашніх завдань	
	17	Ауд.	2	Практичне заняття	Захист ІЗ	Залік	14
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
			2	Підготовка ІЗ	Виконання індивідуального завдання за планом		
			4	Підготовка до занять	Підготовка до заліку		
	Усього годин		150	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл.10.2

Розподіл балів за темами

Теми змістового модуля		Лекції	Практичні	Самостійна робота	Контрольна робота	Презентація	Колоквіум	Індивідуальне завдання	Усього
Змістовий модуль 1	Тема 1. Економічна сутність підприємництва	4	1	–	4	4	12	14	39
	Тема 2. Види та форми підприємництва	4	1	1		–			6
	Тема 3. Принципи та функції підприємництва	4	1	1	–	–			6
	Тема 4. Підприємницьке середовище	4	1	1	–	–			6
Змістовий модуль 2	Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи	4	2	2	4	–	12	–	24
	Тема 6. Економічні ризики в підприємстві	4	1	1		–			6
	Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності	4	2	2		–			8
	Тема 8. Культура підприємництва	4	1	–		–			5
Усього		32	32	10	8	8	4	24	14

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекції	Практичні	Самостійна робота	Контрольна робота	Презентація	Колоквіум	Індивідуальне завдання	Усього
1		2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1	1 тиждень	2	–	–	–	–	–	–	2
	2 тиждень	2	1	–	–	–	–	–	3
	3 тиждень	2	–	1	–	4	–	–	7
	4 тиждень	2	1	1	–	–	–	–	4

1		2	3	4	5	6	7	8	9
	5 тиждень	2	–	–	4	–	–	–	6
	6 тиждень	2	1	1	–	–	–	–	4
	7 тиждень	2	1	–	–	–	–	–	3
	8 тиждень	2	–	–	–	–	12	–	14
Змістовий модуль 2	9 тиждень	2	1	1	–	–	–	–	4
	10 тиждень	2	1	1	–	–	–	–	4
	11 тиждень	2	1	1	–	–	–	–	4
	12 тиждень	2	–	–	4	–	–	–	6
	13 тиждень	2	1	1	–	–	–	–	4
	14 тиждень	2	1	1	–	–	–	–	4
	15 тиждень	2	1	–	–	–	–	–	3
	16 тиждень	2	–	–	–	–	12	–	14
	17 тиждень	–	–	–	–	–	–	14	14
Усього		32	10	8	8	4	24	14	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Варналій З. С. Основи підприємництва : навч. посіб. / З. С. Варналій. – Київ : Знання-Пресс, 2002. – 239 с.
2. Економіка підприємства : підручник / за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – Вид. 4-те, перероб. і допов. – Київ : КНЕУ, 2012. – 816 с.
3. Коваленко О. В. Підприємництво та його організаційно-правові засади : навч. посіб. для студ. II та III курсів економічних спец. денної та заочної форми навчання / О. В. Коваленко. – Луганськ : ВДЗ "ЛНУ ім. Т. Шевченка", 2013. – 400 с.

11.2. Додаткова

4. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент / И. Т. Балабанов. – Москва : Финансы и статистика, 2009. – 192 с.
5. Гой І. В. Основи підприємницької діяльності : навч.-метод. посіб. / І. В. Гой, Т. П. Смелянська. – Хмельницький : [б. в.], 2012. – 245 с.
6. Грибалев Н. П. Бизнес-план : практ. рук. / Н. П. Грибалев, И. Г. Игнатьева. – Санкт-Петербург : Белл, 2011. – 160 с.
7. Економіка підприємства : підручник / за ред. д. е. н., проф. А. В. Шегди. – Київ : Знання, 2006. – 614 с.
8. Знаменський Г. Л. Науково-практичний коментар до Господарського кодексу України / Г. Л. Знаменський, В. С. Щербина. – Київ : Юрінком Інтер, 2012. – 816 с.
9. Козловський В. О. Основи підприємництва : навч. посіб. / В. О. Погріщук, В. О. Козловський. – Тернопіль : ТзОВ "Терно-Граф", 2005. – 297 с.
10. Колот В. М. Підприємництво : навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / В. М. Колот, О. В. Щербина. – Київ : КНЕУ, 2004. – 160 с.
11. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності : навч. посіб. / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. І. Чеботар. – Київ : ВЦ "Академія", 2001. – 280 с.
12. Стонер Дж. Вступ у бізнес / Дж. Стонер, Е. Долан. – Київ : Вид-во Європ. ун-ту фін., інформ. систем., менеджменту і бізнесу, 2000. – 752 с.

13. Циглик І. І. Основи підприємництва : навч. посіб. / І. І. Циглик, З. М. Криховецька, Т. М. Паневник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 224 с.

11.3. Інформаційні ресурси

14. ЛигаБизнесИнформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.liga.net.

15. Налоги и бухгалтерский учет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : basa.tav.kharkov.ua.

16. Нормативные акты Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.

17. Податковий Кодекс України від 01.08.2016 № 2755-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

18. Право. Украина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.

19. Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Основи підприємництва" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Економічна сутність підприємництва					
Визначати економіко-теоретичні засади підприємництва	Сутність поняття "мікроекономіка"; нормативні документи	Знання понятійно-категорійного апарату підприємництва; сутність, форми та методи державного регулювання підприємництва	Визначати перелік та користуватися нормативними документами, що регулюють підприємницьку діяльність в Україні	Презентувати результати дослідження стану розвитку малого і середнього підприємництва в країнах світу	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем та обмежень у здійсненні підприємницької діяльності
Тема 2. Види та форми підприємництва					
Виділяти особливості різних напрямів діяльності за певними видами підприємництва	Сутність понять "підприємство", "господарська діяльність". Нормативні документи, що регулюють підприємницьку діяльність	Знання основних видів та організаційно-правових форм підприємництва	Обґрунтовувати вибір видів і форм підприємництва в певних умовах, виділяти значення та особливості підприємництва в економіках розвинутих країн світу	Презентувати результати визначення пріоритетних видів підприємництва в Україні та світі	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення щодо вибору виду та форми підприємництва

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Принципи та функції підприємництва					
Визначати принципи і функції підприємництва	Характеристика сутності понять "функції", "принципи", "рушійні сили"	Знання функцій та принципів здійснення підприємництва, рушійних сил розвитку підприємства	Ідентифікувати суперечності розвитку підприємства. Імплементувати принципи підприємства до сучасних умов	Презентувати результати виділення суперечностей розвитку підприємства в Україні	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за формування програми реалізації та розвитку підприємницької діяльності
Тема 4. Підприємницьке середовище					
Проводити аналіз рівня впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність	Сутність понять "підприємницька діяльність", "аналіз", "оцінювання", "дослідження", "фактор"	Знання елементів підприємницького середовища, зовнішніх факторів прямого та непрямого впливу на підприємницьку діяльність	Оцінювати вплив зовнішніх факторів на здійснення господарської діяльності суб'єктами підприємства	Презентувати результати оцінювання рівня впливу факторів прямого та непрямого впливу на діяльність суб'єктів підприємства	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів щодо впливу факторів зовнішнього середовища на підприємницьку діяльність
Тема 5. Технологія заснування підприємницької справи					
Здійснювати обґрунтований вибір напрямку і способу заснування підприємницької справи	Визначення поняття "технологія" та її основних принципів	Знання технології та основних етапів заснування підприємницької справи	Обґрунтовувати вибір найбільш привабливих ідей пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Презентувати результати вибору ідеї пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо вибору пріоритетного напрямку підприємницької діяльності в сучасних умовах. Відповідати за коректність та адекватність розроблених ідей

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Економічні ризики в підприємницькій діяльності					
Застосовувати методи оцінювання рівня ризикованості заснування підприємницької справи та визначати напрями зниження ризику нового бізнесу	Поняття ризиків і невизначеності, "форс-мажор". Фактори зовнішнього впливу на підприємницьку діяльність	Знання структури процесу оцінювання й управління підприємницькими ризиками	Оцінювати рівень ризикованості заснування підприємницької справи. Визначати напрями зниження ризику нового бізнесу	Здатність до групової взаємодії в процесі з'ясування напрямів зниження ризику нового бізнесу	Приймати рішення в умовах невизначеності та відповідати за точність і коректність результатів
Тема 7. Розвиток підприємницької діяльності					
Здійснювати обґрунтований вибір стратегії розвитку власного бізнесу	Сутність та значущість понять "власний бізнес", "підприємництво"	Сутність понять "розвиток" і "стратегія". Знання форм коопераційних зв'язків та шляхів розвитку підприємництва	Обґрунтовувати та обирати оптимальну стратегію коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Презентувати результати визначення форми коопераційних зв'язків для розвитку власного бізнесу	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розроблення сценаріїв розвитку підприємницької справи
Тема 8. Культура підприємництва					
Виділяти соціальні цінності підприємницької діяльності в умовах конкурентного середовища	Визначення понять "культура", "етика", "підприємництво"	Знання основних властивостей, видів та елементів підприємницької культури, соціальних цінностей підприємницької діяльності	Застосовувати етичні норми поведінки підприємця в умовах конкурентного середовища	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Відповідальність за точність і коректність дотримання соціальних цінностей у підприємстві

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета і завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	6
4. Структура навчальної дисципліни.....	10
5. Теми семінарських занять	11
6. Теми практичних занять	13
6.1. Приклади типових практичних завдань за змістовими модулями.....	15
7. Самостійна робота.....	16
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	19
7.2. Індивідуальне завдання.....	23
8. Методи навчання	24
9. Методи контролю	27
10. Розподіл балів, які отримують студенти	34
11. Рекомендована література.....	41
11.1. Основна	41
11.2. Додаткова	41
11.3. Інформаційні ресурси.....	42
Додатки.....	43

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

**Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Гонтарева** Ірина Вячеславівна
Іваненко Олена Володимирівна

Відповідальний за видання *І. В. Гонтарева*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *В. Ю. Степаненко*

План 2017 р. Поз. № 94 ЕВ. Обсяг 47 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*